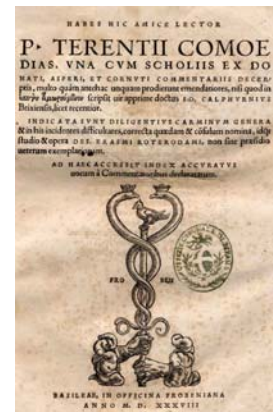

Bibliografski opis

TERENTIUS Afer, Publius, 193/183-159 pr.n.š.

Habes hic amice lector P. Terentii comoedias, una cum scholiis ex Donati, Asperi, et Cornuti commentariis decerpitis, multo quam antehac unquam prodierunt emendatiores, nisi quod in [heauton timoroumenon] scripsit vir apprimè doctus Io. Calphurnius Brixiensis, licet recentior. Indicata sunt diligentius carminum genera & in his incidentes difficultates, correcta quadam & co[n]sulium nomina id[que] studio & opera Des. Erasmi Roterodami, non sine prasidio veterum exemplariorum. Ad haec accessit index accuratus vocum a Commentatoribus declaratarum. - Basileae : in officina Frobeniana, 1538. - [28], 398 [i. e. 389], [11] str. ; 2°

Sorodni elektronski vir:

http://www2.arnes.si/~kppomm/cinquecento/terentius_1538.pdf. - Signature: *⁶, *⁸, a-z⁶, A-I⁶, K⁸. - Kolofon: Basileae, in officina Frobeniana per Hieronymum Frobenium, & Nicolaum Episcopum, mense Martio, anno a Christo nato M.D.XXXVIII. - Kazalo

Vsebuje tudi:

De metris / Erasmus Roterodamus. Argumenta in P. Terentii comoedias / Philippi Melancthonis

Na prednji platnici žig: Biblioteca civica Pirano: POMPI. - Na nasl. strani žig: Ufficio comunale di Pirano: POMPI. - Na nasl. strani zapis: Libreria di Pirano

Prstni odtis (po fei): ume- ,&di erer **st 3 M.D.XXXVIII: POMPI

871-22

Sign.: BC 1003012

COBISS.SI-ID 323828

Bibliografske opombe

avtor rimski komediograf Publij Terencij Afer je živel in uspešno ustvarjal v drugem stoletju pred našim štetjem, v predklasičnem obdobju rimske književnosti. Izviral naj bi iz severne Afrike, kjer naj bi bil zaslužjen med Puskimi vojnam. Ko je bil v Rimu osvobojen, se je pridružil krogu izobražencev, ki so se zbirali pri Scipionu mlajšemu. Njegove komedije opisujejo še vedno aktualne like in situacije, kot npr. čemerne očete, uporniške sinove, iznajdljive služabnike, ki z modrostjo rešijo osrednji zaplet. Bile so zelo priljubljene v srednjem veku in renesansi, privlačijo pa še danes.¹ Pri svoji interpretaciji grških originalov je skušal ohraniti umetniško kompozicijo in psihološko dovršenost. Njegova dela so salonske komedije v uglajeni latinščini visoke družbe.²

vsebina zgodnja Erazmova izdaja Terentiusovih dram je za zgodovino humanizma prav tako pomembna kot Erazmova lastna besedila. Dela antičnih avtorjev s komentarji so bila tiskana v mnogih primerkih in izdajah, saj naj bi antični svet približala širšim množicam. Prva Erazmova izdaja s komentarji Aeliusa Donatusa, Eneasa Cornutusa, Giovannija Calfurina in drugih je bila v 16. in 17. stoletju natisnjena še 40-krat.³

založnik Hieronymus Froben (1501-1565) je bil sin bolj znanega Johanna Frobna (1460-1527), ki je na baselski univerzi spoznal tiskarja Johannes Auerbacha (1443-1513), nato pa v istem mestu okoli leta 1491 postavil tiskarno. Leta 1500 se je poročil s hčerjo knjigarja Wolfganga Lachnerja in postal njegov družabnik. Dolgo je bil Erazmov prijatelj in njegov tiskar, Hansu Holbeinu pa je nudil prvo veliko delo – izdelavo lesorezov za knjižne ilustracije in inicialke. Do leta 1515 je s tremi družabniki posedoval štiri tiskarske preše, kasneje pa sedem. Tiskal je večino zgodnjih del Sebastiana Munstra (1488-1552), ki je delal tudi kot korektor pri tiskarju Adamu Petriju, čigar vdovo je nato poročil. Zase je trdil, da je calcographus (bakrorezec). Na evropsko tiskarstvo je Johann Froben vplival z uspešno uporabo antikve namesto gotskih črk. Po Manuziovem vzoru je napis v signetu razdelil simetrično na levo in desno stran. Hieronymus je nadaljeval očetovo obrt, njega in brata Johanna Erasmosa je posvojil Johann Herwagen, za svaka pa je imel Nicolausa Episcopiusa. Hieronymusovo

¹ <http://dogbert.abebooks.com/servlet/SearchResults?an=terentius+afery&y=0&x=0&sortby=1>

² Budimir, M.: Litterae Latinae, str. 5.

³ <http://dogbert.abebooks.com/servlet/SearchResults?an=terentius+afery&y=0&x=0&sortby=1>

vdovo je poročil tiskar Heinrich Petri.⁴ Francoski protestantski filozof Ramus, umorjen tretjega dne Bartolomejevega poboja l. 1572, je med bivanjem v Baslu leto poprej pohvalil delo tamkajšnjih tiskarjev, med drugimi tudi Frobna in Petrija.⁵

signet kaducej (glasniška palica), ki jo držita iz oblakov moleči božji roki, z dvema kronanima kačama in golobico (Podoben signet imajo v Benetkah Domenico Farro z mottom Nulla sine labore est virtus, bratje Ruffinelli, Baldassare Costantini, Rutilio Borgominieri, Felice Valgrisi in še kdo). Kaducej je v bližnjevzhodnih religijah povezan z božjimi glasniki, v antiki pa atribut boga Hermesa (rimski Merkur), kasneje znak glasnika, ki prinaša dobre vesti. Po legendi naj bi Merkur vrgel palico med boreči se kači, ki sta se je nato oprijeli. Postala je simbol razuma, modrosti in mira.⁶ Frobna naj bi navdihnila lekcija Sv. Mateja, ki pravi, da je človek nemočen kot ovčka med volkovi, zato pa mora biti zvit kot kača in preprost kot golobica. Frobnov signet je lahko bil tudi simbol za nevarnost, ki je zaradi nasprotij med katoliško in protestantsko vero prežala na tiskarje, lahko pa simbol božje vsevednosti.⁷ Podoben signet ima tudi Pedro Bellerio v Antwerpnu l. 1575.⁸

Fizični opis

pisna podlaga ročno izdelan papir, debelejša vodna črta pokončna, vodni znak na sredini lista

številčenje, signature, register, kustosi, živa pagina

paginacija z arabskimi številkami začne z besedilom po uvodu, predgovoru, Terencovi biografiji, sicer s podvojeno označbo strani 2, zadnja paginirana stran z napačno označbo 398 (pravilno 389)

označbe snopičev prva dva (nepaginirana) snopiča označeni z grškima črkama α in β , nato a-z in A-K, označeni so prvi štirje listi snopiča, na snopičih β in K prvih pet, prvi list snopiča b je napačno signiran in popravljen, listi so označeni z arabskimi številkami 2-4 oz. 5

vrste snopičev kvaternija (β in K), terniji

register ni

kustosi na vsaki strani

živa pagina na vseh straneh nad besedilom

okrasi, ilustracije, signet, zapis

vrsta pisave antikva dveh velikosti (besedilo in komentar), marginalije, nekatere opombe in podnaslovi v kurzivi, grške črke v naslovu, besedilu in oznaka prvih dveh snopičev⁹

inicialke historizirane inicialke štirih velikosti

potek besedila celostransko

okrasi nekatera poglavja se zaključijo trapezasto

signet na naslovni strani in verso strani zadnjega lista

marginalije so

rokopisne opombe ni

vezava

format 29 X 21,5 cm

vezice pet poudarjenih

material platnic in prevleka prevezano v pergament

kapital ni

hrbet cevast, šivan, pergament, papirna nalepka z napisom P. TER. COMOEDIAE

ohranjenost

poškodbe na vezavi vezava poškodovana, nepopolna

poškodbe na knjižnem bloku poškodbe zaradi vlage, bioloških škodljivcev – insektov, madeži od rokopisnega črnila

izvor na hrbtu nalepka Civica biblioteca Pirano z oznako O 8/15, na prednji platnici žig Biblioteca civica Pirano z enako oznako, na naslovni strani zapis Libreria di Pirano in žig Ufficio comunale di Pirano

⁴ Jerele, I.: Tiskarski in založniški znaki 16. stoletja, f. 53.

⁵ Eisenstein, E. L.: The printing press as an agent of change, str. 76, op. 101.

⁶ Hall, J.: Rječnik tema i simbola u umjetnosti, str. 204.

⁷ Jerele, I.: Tiskarski in založniški znaki 16. stoletja, f. 53, 110.

⁸ http://cvc.cervantes.es/obref/fortuna/expo/imprensa/imprensa_1.htm

⁹ Froben je grške tiskarske črke kupil v začetku 30-tih let 16. stoletja. Carter, H.: A view of early typography up to about 1600, str. 113.

vodna znaka (dvojčka?)

vodni znak in dodatni
vodni znak na spojnih
listih

